

Tarihin en eski müzik aletleri

ÇALPARALAR

HPM Koleksiyonu

HALÜK PERK

Ç

ALPARALAR, birbirinin aynısı olan iki parçadan oluşurlar. Fonksiyon bakımından günümüz zilleri ile aynı özellikleri taşırlar. Birbirlerine vurularak değişik sesler çıkarması için tasarlanmışlardır. Birbirlerine vurulan yüzeylerin eğimlerinin, iç boşluklarının, alanlarının farklı şekilde imal edilmesi çok çeşitli sesler çıkarmalarını temin etmek içindir.

Çalpara grubundaki her çift müzik aletinin birbirinden farklı üretilmiş olması ve her çiftin farklı sesler çıkarması, konser verir gibi bir arada kullanıldıklarını düşündürmekte, dinî ritüel için kullanılmış olma ihtimalini akla getirmektedir.

Çalparalar tipolojik olarak iki gruba ayrılmaktadırlar. Birinci grup çalparaların tutma yerleri vardır, diğer grupta ise günümüz örneklerinde olduğu gibi tutma yerleri yerine ip delikleri vardır.

BİRİNCİ GRUP ÇALPARALAR

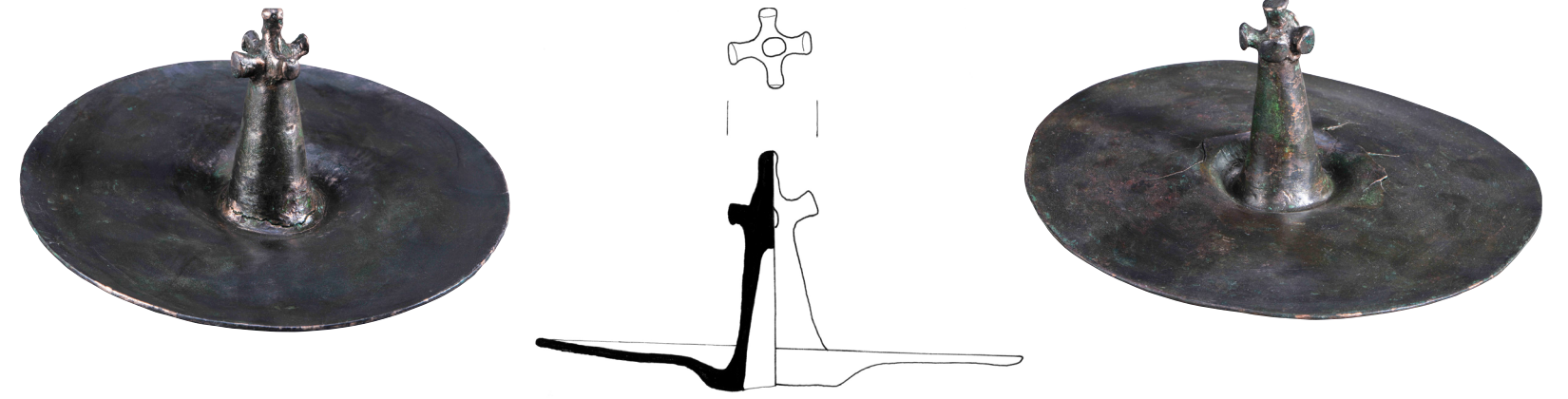
İlk grup çalparalar Merzifon Hacıgümüşköy’de bulunmuştur ve Tunç Çağı’na tarihlenmektedir. Konservasyon öncesinde yaptığımız incelemelerde patinaların aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, grubu müzemize kazandıranlar grupta yer alan eserlerin bir arada bulunduğunu ve birlikte geldiğini beyan etmişlerdir. Beyanlar, eserlerin bulunduğu yerin bilimsel verileriyle uyumludur.

Bu grupta yer alan çalparalar bronzdan döküm, dövme ve kazıma tekniği ile yapılmışlardır. Her biri daire biçimli yassı gövde ve yukarı doğru daralan konik sap kısmından oluşur. Sap kısmının içi oyuktur. Gövde ise hafifçe dışbükeydir. Tutamaklarının baş kısımlarında bulunan delikler ise keten gibi organik ipin geçmesi için yapılmış olmalıdır.

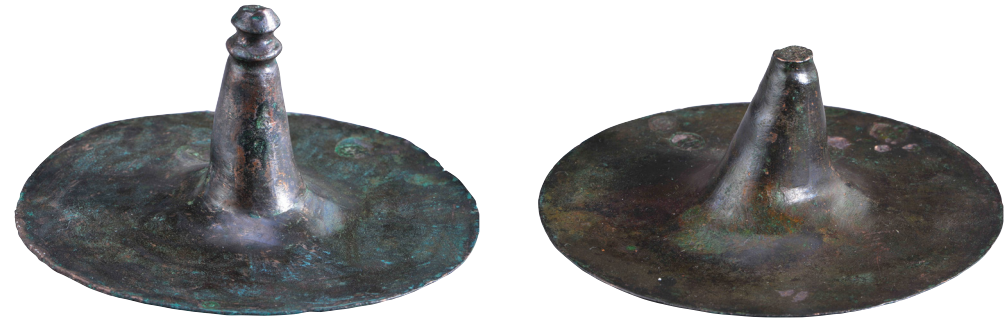
Müzikologların, burada yer verilen müzik aletlerinin çıkardıkları sesler üzerine yapacağı çalışmaların, dönemin müziğinin anlaşılmasına önemli katkı sağlayacağı muhakkaktır.

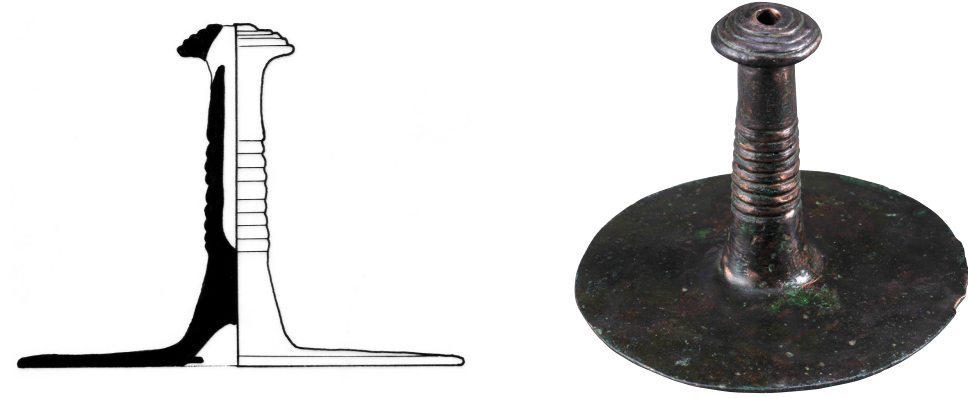
Kat. No. 1.01.
HPM6820 (57x85mm) - HPM6726 (57x85mm)

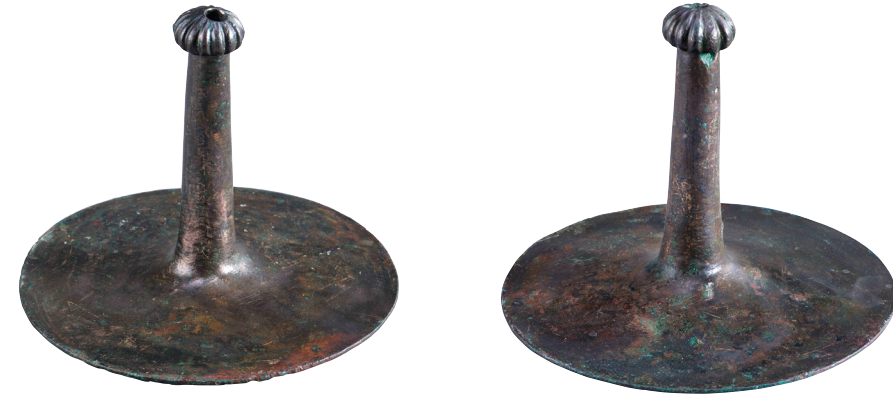
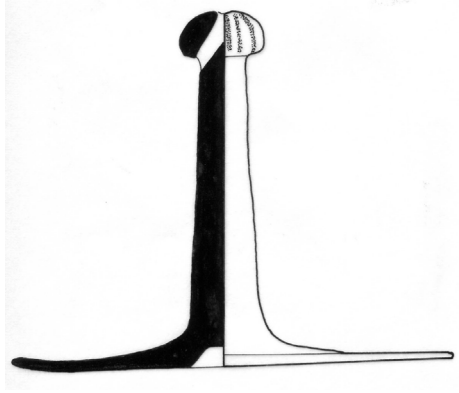
Kat. No. 1.02.
HPM6725 (50x108mm) - HPM6724 (50x119mm)

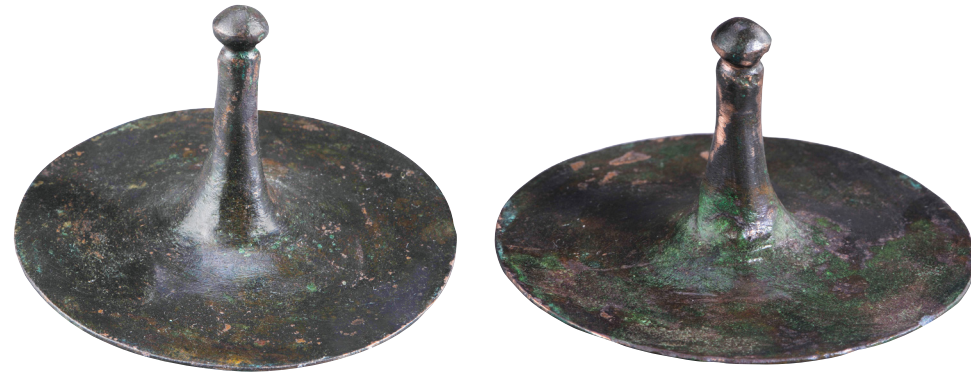
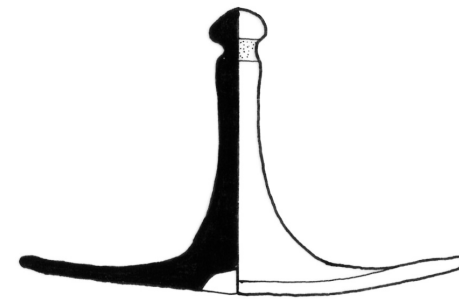
Kat. No. 1.03.
HPM6728 (43x91mm) - HPM6731 (35x92mm)
Birinin baş kısmı kırılmıştır.

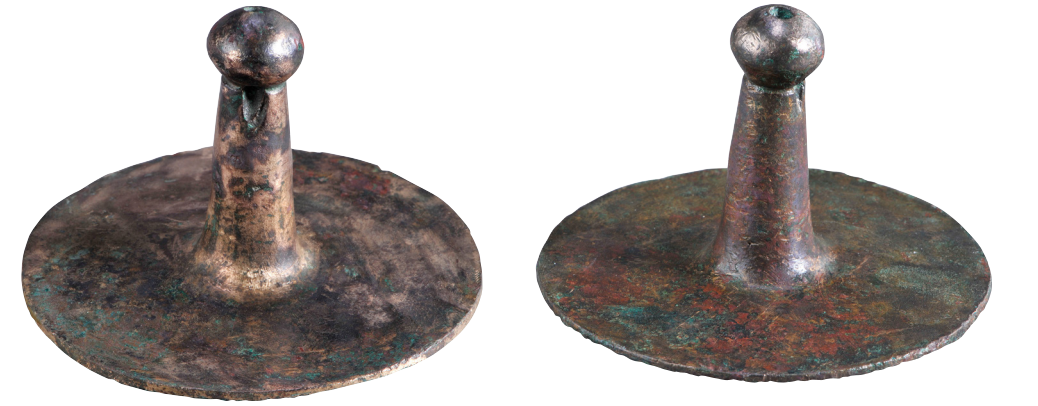
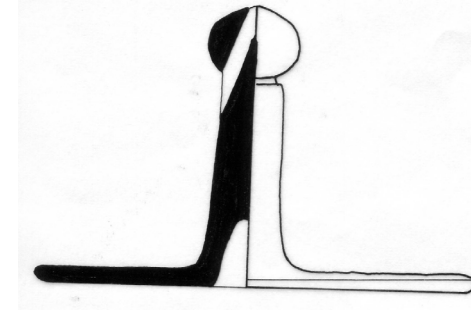
Kat. No. 1.04.
HPM6727 (53x69mm)
Sap kısmının merkezinde sekiz kabartma bilezik mevcuttur. Diğer karşılığı eksiktir.

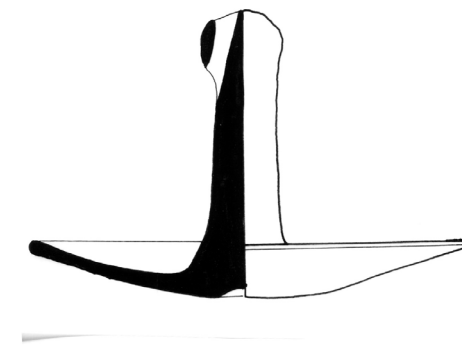
Kat. No. 1.05.
HPM6730 (66x84mm) - HPM6729 (67x84mm)
Daire biçimli gövdenin merkezi çukurdur. Baş kısmında bir delik bulunmaktadır. Dikey kazıma çizgilerle dilim biçiminde işlenmiştir.

Kat. No. 1.06.
HPM6739 (38x58 mm) - HPM6740 (35x60 mm)

Kat. No. 1.07.
HPM6736 (48x74 mm) - HPM6734 (48x74mm)

Kat. No. 1.08.
HPM6733 (49x73 mm) - HPM6732 (52x74mm)

Kat. No. 1.09.
HPM6735 (45x55mm) - HPM6737 (55x43 mm)

Kat. No. 1.10.
HPM6738 (43x66mm)
Karşılığı yoktur.

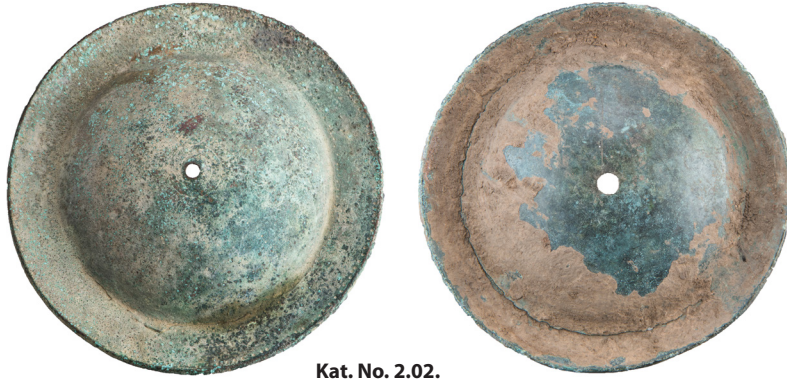
İKİNCİ GRUP ÇALPARALAR

Bu grupta yer alan çalparalar Helenistik dönem ve Roma dönemi örnekleriyle benzerlik göstermektedir. Hepsi ayrı zamanlarda ve farklı kişilerden satın alma yolu ile temin edilmiş olduğundan ve bağlamı bilinmediğinden kesin bir tarihleme yapma imkanı bulunmamaktadır.

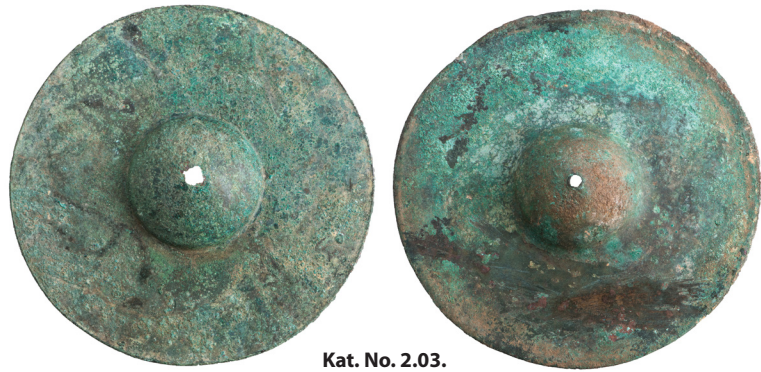
Bu grup çalparaların ortalarında iplerin geçirildiği delikler görülür. MÖ 7. yüzyıldan itibaren görülen çalparaların çapı 180 mm'den büyük değildi. Hellen çalparalarının metal levhalarının arka yüzünde parmakların ya da ellerin geçirilmesine yarayan genellikle deriden bir parça bulunmaktadır. Klasik döneme ait çalpara çalan bir heykelden, çalparaların söz konusu dönemde ebatlarının küçüldüğü ve el çapında yapıldığı öğrenilmektedir.

Kat. No. 2.01.
HPM2535 (116x18mm) - HPM2302 (173x30mm)

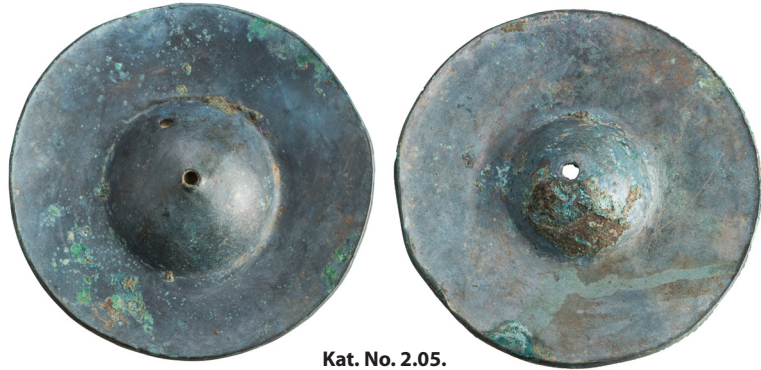
Kat. No. 2.02.
HPM2305 (150x30mm) - HPM15807 (123x15mm)

Kat. No. 2.03.
HPM1289 (165x20 mm) - HPM5794 (172x40 mm)

Kat. No. 2.04.
HPM14789 (150x40 mm) - HPM14790 (128x45 mm)

Kat. No. 2.05.
HPM8024 (118x18mm) - HPM8025 (119x20mm)

Kat. No. 2.06.
HPM5351 (49x7mm) - HPM8015 (67x10mm)

Kat. No. 2.07.
HPM8013 (70x9mm) - HPM8014 (75x11mm)

ÇİNGIRAKLAR

Bu grupta yer alan çingıraklar en erken örneklerdir. İçlerinde ses çıkarması için yuvarlatılmış taş gibi cisimler yer alır. Sesin dışarı daha iyi çıkması için delikli olarak üretilmişlerdir. Sallanarak ses çıkarması sağlanır. Boyutların küçük oluşundan anlaşıldığı kadarıyla çocukların sakinleştirilmesi veya oynamaları için üretilmiş olmalıdır. Tunç Çağı'na tarihlenenler dışında bronzdan üretilmiş olanlar Urartu dönemine aittir. Bir örnek (HPM11380) Ana Tanrıça betimi şeklinde üretilmiş olup aynı zamanda koruyucu olma amacı taşımaktadır.

Kat. No. 3.01.
HPM11380 (103x83mm)
İlk Tunç Çağı'na tarihlenen çingırak pişmiş topraktan üretilmiştir.

Kat. No. 3.02.
HPM11189 (88x37mm)
İlk Tunç Çağı'na tarihlenen çingırak pişmiş topraktan üretilmiştir.

Kat. No. 3.03.
HPM14827 (66x44mm)
İlk Tunç Çağı'na tarihlenen çingırak pişmiş topraktan üretilmiştir.

Kat. No. 3.04.
HPM1474 (53x19mm)
Urartu dönemine ait olan çingırak bronzdan üretilmiştir.

KAYNAKÇA

- 1 Önder Bilgi. *Anadolu'da Dökümün Besiği*. İstanbul, 2004.
- 1 Önder Bilgi. "Halûk Perk Müzesi Koleksiyonundaki Anadolu İlk Tunç Çağ Toplu Buluntusu," *Halûk Perk Müzesi Gümüşhacıköy Koleksiyonu*, İstanbul, 2014.
- 1 Halûk Perk. "Halûk Perk Müzesi Koleksiyonundaki Anadolu İlk Tunç Çağ Toplu Buluntusu," İstanbul, 2014.
- 1 Devrim Sönmez. "Antik Dönemde Anadolu'da Müzik ve Müzik Aletleri," Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2008.